

ILMASTOKASVATUKSEN POLKUPYÖRÄMALLI

Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöhaaste ja tämän vuoksi se on myös kasvatuksen keskeinen teema. Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen mallissa kuvataan ilmastokasvatuksen keskeiset näkökulmat. Malli on tehty polkupyörän muotoon, sillä ilmastokasvatus, kuten polkupyörä, on yksi kokonaisuus, joka vaatii kaikkia osiaan toimiakseen. Pyörä ei ole staattinen, vaan jatkuvassa liikkeessä ja tarvitsee toimiakseen käyttäjän.

Ilmastokasvatus on luonteeltaan monitieteistä. Siihen sisältyvät ristiriidat ovat hyvä mahdollisuus oppimiseen. Lisäksi ilmastokasvatus kannustaa avoimeen opetus- ja oppimisprosessiin, jonka aikana voi nousta esiin kysymyksiä ja haasteita, joihin ei voi ennakolta valmistautua. Tämä tarkoittaa siirtymistä monimuotoisiin oppimistilanteisiin ja irtautumista valmiiksi suunnitelluista oppimispoluista ja opiskelun kontrolloimisesta.

OHJAUSTANKO: SUUNTAAMINEN TULEVAISUUTEEN

Kasvatuksessa tulee tarjota keinoja tarkastella tulevaisuutta kriittisesti, mutta myönteisessä valossa. Tulevaisuuskasvatuksessa harjoitellaan päätösten tekemistä silloinkin, kun niiden oikeellisuudesta ei ole täyttä varmuutta.

SATULA: MOTIVAATIO JA OSALLISUUS

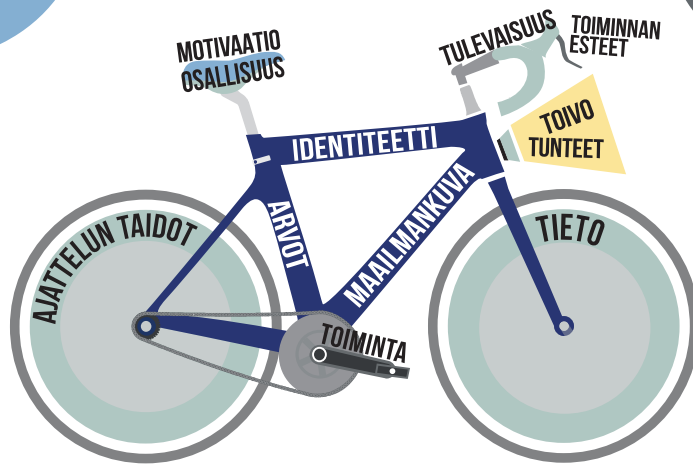
Satula kuvaa ihmistä, joka hyppää pyörän selkään. Jotta ilmastokasvatus olisi motivoivaa, sen ei tule kuvata ilmastonmuutosta etäisenä ongelmana eikä liian vaikeana ymmärtää. On monia keinoja hidastaa ilmastonmuutosta. Osallisuus ilmenee yksilöiden ja yhteisöjen toimissa.

JARRUT: TOIMINNAN ESTEET

Ympäristövastuullisen toiminnan edistämiseksi on keikeistä ymmärtää, mikä jarruttaa toimintaa ja estää ihmisiä toimimasta. Nämä esteet ovat usein inhimillisiä, vaikkapa mukavuudenhalusta johtuvia, mutta myös rakenteellisia esteitä on paljon. Kun esteet tunnistetaan, niitä on helpompi myös ohittaa.

RUNKO: ARVOT, IDENTITEETTI JA MAAILMANKUVA

Oppijan identiteetti, arvot ja maailmankuva luovat perustan ilmasto-oppimiselle. Niiden muodostamaan runkoon kiinnittyvät myös uudet tiedot ja taidot. Ilmastonmuutoksen pirullisuus näkyy siihen liittyvissä arvostustridissa. Arvo keskustelua tulisi käydä monipuolisesti, ainakin ihmisarvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Ilmastokasvatuksen kannalta keskeistä on myös, että kuluttamiseen liittyviä tottumuksia kyseenalaistetaan ja oppijalle tarjotaan rooleja toimia ilmastonmuutoksen ratkaisemiseksi.

LUE LISÄÄ

Tolppanen, S., Aarnio-Linnanvuori, E., Cantell, H. & Lehtonen, A. 2017. Pirullisen ongelman äärellä – kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen malli. Kasvatus 48 (5), 456-468.

YHTEYSTIEDOT

sakari.tolppanen@uef.fi • essi.aarnio-linnanvuori@wvf.fi
hannele.cantell@helsinki.fi • annalehtonen@gmail.com

KETJUT JA POLKIMET: TOIMINTA ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI

Ilmastokasvatuksessa toiminnalla tarkoitetaan toimintaa todellisen elämän kysymysten parissa. Nuorikin oppija pystyy osallistumaan toimintaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, kun häntä kannustetaan ja ohjataan siihen.

PYÖRÄT: TIETO JA AJATELUN TAIDOT

Ilmastokasvatuksessa keskitytään usein tietoon. Tiedon määrä ei kuitenkaan saa olla itsetarkoitus, vaan tietoa tulee käyttää kriittisesti, vertaillen, analysoiden ja uutta ymmärrystä rakentaen. Monialaista tietoa ja ajattelun taitoja tarvitaan, mutta niiden tulisi muodostaa vain yksi osa ilmastokasvatuksesta.

LAMPPU: TOIVO JA MUUT TUNTEET

Monet kokevat ilmastonmuutoksen käsittelyn yhteydessä kielteisiä tunteita, kuten huolta, pelkoa, surua, syyllisyyttä, vihaa ja toivottomuutta. Nämä tunteet tulee tunnistaa, sillä ne vaikuttavat oppimiseen. Kielteisyyden sijaan ilmastokasvatuksen tulisi herättää toivoa ja myötätuntoa, esimerkiksi positiivisen tekemisen kautta.